การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

A STUDY OF SCHOOL ADMINISTRATOR SKILLS IN THE 21st CENTURY IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE UBONRATCHATHANI AMNATCHAROEN

[1]ฉัตรชนก มุกธวัตร, [2]ชูชีพ ประทุมเวียง และ [3]พงษ์ธร สิงห์พันธ์

[1]Chatchanok Mooktawat, [2]Chucheep Pratumviang and [3]Pongthorn Singpan

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

[1]Chatchanok.mthw@gmail.com, [2]Chatchanok.mG63@ubru.ac.th

Received: March 3, 2025; **Revised**: March 17, 2025; **Accepted**: March 18, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) เปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี

---

[1] นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[2] รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร ผู้บริหารควรส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวกและสร้างสรรค์ วางแผนการสื่อสารอย่างเป็นระบบ สื่อสารกับสื่อมวลชนเพื่อสร้างความเข้าใจ สามารถสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้ รู้จักใช้เครื่องมือและทรัพยากรพัฒนาทักษะการสื่อสาร 2) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา วางแผนและใช้กลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา พัฒนานโยบายสนับสนุนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ พัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาทักษะครูและบุคลากร ใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษาและใช้ในการสร้างช่องทางการสื่อสารและจัดเก็บฐานข้อมูล 4) ทักษะด้านนวัตกรรม ผู้บริหารควรวางแผนพัฒนานวัตกรรมในการบริหาร สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ส่งเสริมการพัฒนาทักษะนวัตกรรมให้แก่ ครูและบุคลากร วัดและประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และ 5) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นและปรับนโยบายตามข้อเสนอแนะ สร้างความไว้วางใจและสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรและชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้และการทำงานเป็นทีม ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการพัฒนาสถานศึกษา

คำสำคัญ : ศตวรรษที่ 21, ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to : (1) examine the administrative skills of school administrators in the 21st century, (2) compare these skills based on job position, education level, work experience, and school size, and (3) propose guidelines for enhancing and developing the administrative skills of school administrators in the 21st century within the Secondary Educational Service Area Office, Ubon Ratchathani, Amnat Charoen. Research Findings 1.The overall administrative skills of school administrators in the 21st century within the Secondary Educational Service Area Office, Ubon Ratchathani, Amnat Charoen, were found to be at a high level. 2.The skills of school administrators, as assessed by school administrators and teachers, varied significantly based on job position, education level, qualifications, work experience, and school size, with statistically significant differences at the .01 level. 3.The study identified key guidelines for promoting and developing school administrators' skills in the 21st century, including:

1) Communication Skills: Administrators should foster positive and creative communication, develop systematic communication strategies, effectively engage with media to build understanding, communicate across cultural contexts, and utilize digital tools and resources to enhance communication. 2)Analytical and Creative Thinking Skills: Administrators should apply analytical and creative thinking to solve problems, devise strategies to achieve educational goals, formulate policies that support innovative learning environments, and cultivate a culture of lifelong learning. 3)Technology and Digital Skills: Administrators should integrate technology into school management, facilitate the digital literacy of teachers and staff, and leverage technology for communication, data storage, and administrative efficiency. 4) Innovation Skills:Administrators should drive innovation in school administration, support research and development initiatives, encourage the adoption of innovative teaching and management practices, and systematically assess the impact of these innovations on school development. 5) Human Relations Skills: Administrators should actively listen to feedback, adapt policies based on stakeholder input, build trust and positive relationships with staff and the community, promote teamwork and collaborative learning, and engage with external organizations to support school development.

Keyword : 21st century, Skills of school administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้นำมาซึ่งความท้าทายที่มีพลวัต โดยเฉพาะการส่งผลกระทบต่อบริบททางเศรษฐกิจและสังคมในระดับโลก ซึ่งได้รับแรงกดดันภายนอกที่สำคัญ ได้แก่ การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานและการติดต่อสื่อสารในระดับที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) ที่ผสานการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ากับกระบวนการผลิต การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบจากการเป็นสมาชิกของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งต้องเผชิญกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นในการพัฒนากำลังคนที่มีทักษะสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การท้าทายเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่ยังสร้างความจำเป็นในการปรับตัวของบุคลากรให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

โดยเฉพาะในเรื่องของการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับการเติบโตของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงานในยุคใหม่ ซึ่งกลายเป็นแรงกดดันภายในประเทศในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ในขณะเดียวกันประเทศยังเผชิญกับการติดกับดักของการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ทำให้ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากร ที่ได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์อย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่ประเทศต้องเผชิญในการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์สำหรับการพัฒนาไปสู่ระดับโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 2559: 2-4) ในส่วนของระบบการศึกษายังพบว่ามีปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาในทุกระดับที่ยังคงมีข้อบกพร่องทั้งในเชิงโครงสร้างและเนื้อหา รวมทั้งจุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ที่ยังไม่เหมาะสมและขาดความคล่องตัว นอกจากนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา อีกทั้งยังพบปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะในหมู่ประชากร ส่งผลกระทบต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะของพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมไทย การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการปรับปรุงระบบการศึกษาให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่ประเทศไทยต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในเชิงลึก เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม มีความรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ 2553: 6-7)

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ถือว่าเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืน โดยนักการศึกษามีความเชื่อว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการบริหารและความสามารถทางวิชาการ มีความรู้ ความสามารถ รวมถึงความเป็นมืออาชีพ เพื่อที่จะสามารถเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและสามารถบริหารงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างแท้จริง ผู้นำต้องสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถทำงานร่วมกันและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถมองเห็นภาพรวมขององค์กรได้อย่างชัดเจน และสามารถเชื่อมโยงสภาพปัจจุบันกับทิศทางที่ต้องการไปในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถในการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีทักษะในการบริหารงานในยุคใหม่ที่มีความรู้กว้างขวางและมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (มัธนา กามะ 2563: 103-104)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยหลักในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมและเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ สถานศึกษาจึงถือเป็นหน่วยงานหลักในการเตรียมคนให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นโจทย์สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับมือเพื่อวางแผนขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (สมจินต์ มุสิกรังศรี 2561: 6) สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ สาระวิชาหลักและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภาระที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์

ทางการสอนที่เหมาะสมและต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่น และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (สมหมาย อ่ำดอนกลอย 2560: 6)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้นำนโยบายของรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาวิเคราะห์และเชื่อมโยงกับระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานความเป็นไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จึงดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2565 ซึ่งได้กำหนด กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ 2565: 35-36) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีสมรรถนะและทักษะที่เหมาะสมกับการทำงานในยุคปัจจุบัน ซึ่งการพัฒนานี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีผลสัมฤทธิ์สูงสุดทั้งในระดับบุคคลและสังคมโดยรวม การสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารและครูให้เป็นมืออาชีพพร้อมทั้งมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ จะช่วยเสริมสร้างระบบการศึกษาให้มีความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาข้างต้น อาจจะเป็นปัญหาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ขาดทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารงานในองค์กรและหน่วยงานที่มาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะต้องเร่งพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหน่วยงานให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ เพื่อที่จะนำทักษะเหล่านี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในอนาคตข้างหน้า และให้คนรุ่นหลังได้เตรียมความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ก้าวสู่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีศักยภาพและรู้เท่าทันโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ จากจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 81 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 212 คน และข้าราชการครู จำนวน 3,500 คน รวมจำนวนประชากร 3,712 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อุบลราชธานี อำนาจเจริญ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 607-610) จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 105 คน และข้าราชการครู จำนวน 234 คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 348 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดตัวอย่างของ Kerlinger (1986: 117-119) และ Neuman (1991: 221) ด้วยวิธีการเทียบสัดส่วนตามขนาดสถานศึกษาแล้วทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากไม่ใส่กลับจนได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานการศึกษา เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหาร

สถานศึกษา จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 20 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการบริหารการศึกษา

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มี 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบเลือกตอบ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีคำถามทั้งหมด 50 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับความคิดเห็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบสอบถาม คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 30.17 เป็นข้าราชการครู จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 69.83 เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับในปริญญาตรี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 69.83 มีการศึกษาระดับในปริญญาโท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 29.02 มีการศึกษาระดับในปริญญาเอก จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.15 เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 17.53 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 5-10 ปี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 53.16 มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 29.31 และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 60.34 ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 39.66

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวม

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ค่าสถิติ (n = 348)		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะด้านการสื่อสาร	4.27	.53	มาก
2. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์	4.20	.52	มาก
3. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.03	.55	มาก
4. ทักษะด้านนวัตกรรม	4.14	.56	มาก
5. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.30	.49	มาก
รวม	**4.19**	**.50**	**มาก**

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = .50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = .49) ทักษะด้านการสื่อสาร ($\overline{X}$ = 4.27, S.D. =.53) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = .52) ทักษะด้านนวัตกรรม ($\overline{X}$ = 4.14 , S.D. =.56) และทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = .55) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาหรือวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ข้อเสนอแนะและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ โดยสรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

4.1 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication skill) ผู้บริหารควรส่งเสริมการสื่อสารที่เป็นเชิงบวกและสร้างสรรค์ สร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยพลังบวกและความเข้าใจ สามารถวางแผนและสร้างกลยุทธ์ในการสื่อสารอย่างเป็นระบบเพื่อให้ข้อมูลและข้อความที่ถูกส่งต่อไปยังเป้าหมายและกลุ่มเป้าหมายมีความถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ ซึ่งอาศัยการสื่อสารร่วมกับสื่อมวลชนและสาธารณชนในการสร้างความเข้าใจต่อนโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ควรมีความเข้าใจและสามารถสื่อสารได้อย่างหลากหลายในด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทั้งในองค์กรและในชุมชน อีกทั้งยังสามารถใช้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่มาปรับใช้ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม

4.2 ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skill) ผู้บริหารควรมีความสามารถในการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ภายในและภายนอกองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและการสร้างโอกาส สามารถนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์วางแผนยุทศาสตร์ที่เหมาะสมกับสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายทางการศึกษา รวมไปถึงการออกแบบและสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียนและบุคลากร สามารถใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดการกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้หรือการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารได้ ใช้ความสามารถในการวางแผนกิจกรรมและโครงการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนานักเรียน ครู และสถานศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างหรือพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานโยบายที่สนับสนุนการเรียนรู้และการสร้างสรรค์ในสถานศึกษาได้

4.3 ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skills) ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยจัดให้มีการอบรมและการพัฒนาตนเองผ่านช่องทางดิจิทัล รู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและดิจิทัลมาสร้างช่องทางการสื่อสารระหว่างคณะผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อการส่งข้อมูลและข่าวสารให้เผยแพร่ได้อย่างรวดเร็ว ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลมาใช้ในระบบงานบัญชีและการเงิน เพื่อสร้างความสะดวกต่อการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา การชำระเงินและการตรวจสอบบัญชี ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลหรือเครื่องมืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการสถานศึกษา สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการฐานข้อมูล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

4.4 ทักษะด้านนวัตกรรม (Innovation skills) ผู้บริหารควรมีความสามารถในการสร้างและวางแผนยุทธศาสตร์ที่เน้นการพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา สามารถสร้างและใช้นวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ และมีความทันสมัยเหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ปัจจุบัน สนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาในสถานศึกษา เพื่อสร้างนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน การสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษา มุ่งพัฒนาทักษะนวัตกรรมให้แก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมให้มีการจัดทำโครงการที่เป็นการสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา และสร้างกระบวนการวัดและประเมินผล เพื่อวิเคราะห์

ผลกระทบของการนำทักษะด้านนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและนำมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

4.5 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human relations skill) ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจและรู้จักรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ และความพึงพอใจของบุคลากร นำมาซึ่งการปรับเปลี่ยนพัฒนานโยบายและสู่กระบวนการปฏิบัติในสถานศึกษาสามารถสร้างความไว้วางใจและความเคารพให้เกิดขึ้นในองค์กร โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรและสมาชิกในชุมชน ร่วมส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสร้างการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชน โดยสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้คนในชุมชน กระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาของบุคลากร โดยให้คำแนะนำในการพัฒนาทักษะและความรู้ ผ่านกระบวนการการทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งและจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา โดยการสร้างการสื่อสารที่เปิดเผย การรับฟังความคิดเห็น และความเข้าใจต่อปัญหา เพื่อค้นหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม รู้จักที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในเขตพื้นที่ของสถานศึกษา อาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และหน่วยงานอื่น ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วม

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านนวัตกรรม และ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาทางด้านการศึกษานั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเศรษฐกิจที่เติบโตของโลกขณะนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและโลกในปัจจุบันและอนาคต การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ต้องให้ความสำคัญและมีทักษะทางการบริหารงานในทุก ๆ ทักษะ ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาทักษะของผู้บริหาร

สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีประเด็นเกี่ยวกับระดับทักษะที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1.1 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานทุกระดับ ยอมรับนับถือและให้เกียรติผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีกระบวนการและทักษะในการเข้าใจถึงธรรมชาติและพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถรับรู้และเข้าใจความต้องการของผู้ร่วมงาน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ มีความยืดหยุ่นในการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักสร้างความเชื่อมั่น ความไว้ใจ และจูงใจบุคลากรให้สามารถทำงานออกมาได้อย่างเต็มศักยภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่เป็นกันเองและเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความสามัคคีและสร้างวัฒนธรรมในองค์กรที่เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรศร เจียมทอง (2561: 81) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 อยู่ในระดับมาก

1.2 ทักษะด้านการสื่อสาร พบว่า มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสามารถเข้าใจ รับรู้ข้อมูล ข่าวสาร และข้อเท็จจริง เพื่อถ่ายทอดเป็นคำสั่งลายลักษณ์อักษร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีกระบวนการหรือแนวคิดในการรับรู้ข้อมูลและสื่อสารได้อย่างเป็นระบบ สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ได้อย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือ ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการรับรู้ร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีความชัดเจนในการมอบหมายงานและคำสั่ง สามารถให้คำแนะนำและชี้แนะในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว สร้างความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับบุคลากร ด้วยการสื่อสารผ่านระบบออนไลน์และการใช้วิธีการที่เหมาะสมตามสถานการณ์ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561: 78) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลจากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะด้านการสื่อสารของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อยู่ในระดับมาก

1.3 ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ และการคิดเชื่อมโยงได้อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีกระบวนการและทักษะในด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ มีความชำนาญในการวิเคราะห์นโยบายและการจัดการความรู้ เป็นผู้ที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาปรับใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และทันสมัย สามารถคิดวิเคราะห์และจัดการข้อมูลอย่างถูกต้องและชัดเจน พัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์และการเชื่อมโยงความรู้ได้อย่างเป็นระบบ โดยวางระบบการคิดจากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ได้อย่างเป็นองค์รวมและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการค้นคว้าและนำเสนอความรู้ใหม่ๆ สามารถนำแนวคิดใหม่มาบูรณาการและปรับประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.4 ทักษะด้านนวัตกรรม พบว่า มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารสถานศึกษา ด้วยความรู้ เทคนิค วิธีการ การปฏิบัติงานใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา และสามารถแก้ปัญหาทางเทคนิคได้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีกระบวนการและทักษะในการนำเสนอและสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาระบบการทำงานในรูปแบบใหม่ ๆ สามารถแก้ไขปัญหาทางเทคนิค มีความเข้าใจในกระบวนการคิดที่ซับซ้อนประกอบกับการใช้วิจารณญาณได้อย่างมีเหตุและผล รู้จักปรับเปลี่ยนความท้าทายให้เป็นโอกาสและยอมเปิดใจรับความคิดและมุมมองที่แตกต่าง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาระบบการทำงานให้มีความทันสมัย สะดวก และรวดเร็ว สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ สำหรับใช้ในการบริหารสถานศึกษา และอาศัยความร่วมมือกับบุคลากรในการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของเมธาพร ชีวชยาภรณ์ (2563: 43) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะด้านนวัตกรรมของผู้บริหารในสถานศึกษาในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับมาก

1.5 ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล พบว่า มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมหรือสนับสนุนการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีให้กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ มีกระบวนการและทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ใช้เครื่องมือ สื่อ

อุปกรณ์และเทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว นำเทคโนโลยีและดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารจัดการและใช้ในการจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ พัฒนากระบวนการทำงานให้มีความสะดวกสบายและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีในการบริหารการศึกษาและพัฒนาการจัดการศึกษา สร้างเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์และเผยแพร่ผลงานผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัยและเชื่อมโยงกับชุมชนและสังคมในทุกขั้นตอน

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ดังนี้

2.1 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู อยู่ในสถานภาพที่แตกต่างกันทำให้การรับรู้ถึงทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษานั้นต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะการบริหารที่หลากหลายและใช้ศักยภาพมากกว่าข้าราชการครูในการพัฒนาและบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในยุคปัจจุบัน ในขณะเดียวกันบทบาทของข้าราชการครูมักเน้นไปที่การจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการบริหารจัดการทั่วไปของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทักษะการบริหารที่คล้ายคลึงกับผู้นำองค์กรในเชิงธุรกิจ และต้องมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในแนวทางการศึกษาและพัฒนาบุคลากร เพื่อให้สถานศึกษาพร้อมที่จะตอบสนองต่อความต้องการและเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

2.2 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาหรือวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาที่สูง มักจะมีทักษะการบริหารที่มากกว่า เนื่องจากได้รับการศึกษาและการฝึกฝนที่ลึกซึ้งและหลากหลายก่อนที่จะเข้าสู่การปฏิบัติหน้าที่ การศึกษาที่สูงช่วยให้มีความเข้าใจทางทฤษฎีและการปฏิบัติในการบริหารจัดการอย่างมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในในด้านกฎหมายการศึกษา การเงิน และนโยบายที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา ในทางกลับกันผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า

อาจจะขาดความรู้เกี่ยวกับทักษะทางทฤษฎีและการปฏิบัติที่สำคัญสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากการศึกษาที่ไม่เพียงพออาจส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูไม่มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งในปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา หรือไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในวงการการศึกษาได้อย่างท่วงทัน ดังนั้นการศึกษาที่สูงจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมและความสามารถที่จะรับมือตลอดจนนำพาสถานศึกษาผ่านช่วงเวลาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชราภรณ์ สุวรรณประทีป (2563: 683) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่สูงกว่าจะมีทักษะและความสามารถในการจัดการที่ดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ มักเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี และนโยบายทางการศึกษา รวมทั้งเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาปรับประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้จริง ในทางกลับกันผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่าอาจประสบปัญหาในการจัดการที่ซับซ้อน อาจขาดความมั่นใจในการตัดสินใจหรือไม่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ ส่งผลให้การพัฒนาสถานศึกษาเกิดความล่าช้าหรือไม่ตรงตามความต้องการ ดังนั้นการมีประสบการณ์ในการทำงานที่สูงจะช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ยังขาดประสบการณ์อาจต้องใช้เวลาในการพัฒนาที่มากกว่าในการเก็บเกี่ยวประสบการณ์อย่างไรก็ตามการพัฒนาทักษะและประสบการณ์ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นได้ในชั่วข้ามคืน การสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูทุกท่าน ไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากหรือน้อยเพียงใด การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ จะเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสรรค์การศึกษาที่มีคุณภาพในยุคปัจจุบัน

2.4 ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ

ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน จะมีลักษณะการดำเนินงานและความท้าทายที่ต่างกัน ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารจัดการที่มีความซับซ้อน จะต้องอาศัยทั้งความรู้ ความสามารถและทักษะในหลาย ๆ ด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละขนาดสถานศึกษาจึงต้องมีทักษะที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ มักจะมีโครงสร้างการบริหารที่ซับซ้อนและหลากหลาย ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีทักษะการบริหารจัดการที่สูง เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานในสภาพแวดล้อมที่ใหญ่ขึ้นทำให้มีโอกาสที่จะต้องเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจัดการงบประมาณ การสรรหาบุคลากรหรือการจัดการด้านการศึกษาในภาพรวม ซึ่งต้องใช้ความรู้และทักษะที่มากขึ้นในการวางแผนและดำเนินงาน นอกจากนี้สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ยังมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความต้องการของแต่ละบุคคลที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ในทางกลับกันสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง มักจะมีการบริหารที่เรียบง่ายกว่า มีจำนวนบุคลากรที่น้อยกว่า และโครงสร้างการจัดการที่ไม่ซับซ้อนมาก ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูอาจไม่ต้องเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนหรือท้าทายเท่าที่ควร ซึ่งอาจทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะการบริหารที่จำเป็น

เอกสารอ้างอิง

ไกรศร เจียมทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, สำนักงาน. (2564). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.2564-2566).* อุบลราชธานี: กลุ่มงานนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2559). *สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560-2564.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

มัธนา กามะ. (2563). “คุณลักษณะและบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21,”*วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.* 20, 1 (ตุลาคม-ธันวาคม 2563): 92-106.

เมธาพร ชีวชยาภรณ์. (2563). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอเชียงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

วัชราภรณ์ สุวรรณประทีป. (2563).“ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6,” *วารสารวิชาการ วิทยาลัยนครราชสีมา.* 7, 1 (23 พฤษภาคม 2563): 683-692.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไข เพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

สมจินต์ มุสิกรังศรี. (2563). *คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต สองทะเล จังหวัดสงขลา.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สมหมาย อ่ำกลอย. (2560).“บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21,”*วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.* 7, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2560): 1-7.

Kerlinger, N.F. (1986). *Foundations of Behavioral Research.* 3rd ed. New York: Holt Rinehard & Winston, Inc.,.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). “Determining Sample Size for Research Activities,” *Educational and Psychological Measurement.* 30, 3 (1970): 607-610.

Neuman,W.L. (1991). *Social Research Methods : Qualitative and Quantitative Approaches.* Boston: Allyn and Bacon.